

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG LEGFELSŐBB BÍRÓSÁGA

Bfv.II.730/2010/6. szám

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága Budapesten, a 2011. február 24. napján tartott nyilvános ülésen meghozta a következő

v é g z é s t :

A rágalmazás vétsége miatt folyamatban volt büntetőügyben a magánvádló által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Pesti Központi Kerületi Bíróság 20.B.25.003/2006/37. számú ítéletét és a Fővárosi Bíróság 22.Bf.9236/2009/2. számú végzését hatályában fenntartja.

A végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

I. A magánvádló 2001. október 11-én tett feljelentést és terjesztett elő magánindítványt a terhelttel szemben a Btk. 179. §-ának (1) bekezdésében meghatározott, a (2) bekezdésének b) pontja szerint minősülő és büntetendő rágalmazás vétsége miatt.

A Pesti Központi Kerületi Bíróság a 2004. május 26-án meghozott 26.B.24.590/2001/19. számú, illetőleg a Fővárosi Bíróság, mint másodfokú bíróság a 2005. március 17-én jogerőre emelkedett 20.Bf.7649/2004/6. számú másodfokú ítéletében a terheltet rágalmazás vétsége miatt egy évre próbára bocsátotta.

A Fővárosi Bíróság a 2006. szeptember 4-én kelt 21.Bpi.8723/2006/2. számú végzésével a terhelt által előterjesztett perújítási indítvány alapján a perújítást elrendelte.

A perújítási eljárásban a Pesti Központi Kerületi Bíróság a 2009. augusztus 26. napján kihirdetett 20.B.25.003/2006/37. számú ítéletével megállapította, hogy a terhelt által védője útján előterjesztett perújítás alapos. A Pesti Központi Kerületi Bíróság 17.B.24.590/2001/19. számú (helyesen: 26.B.24.590/2001/19. számú) jogerős ítéletét hatályon kívül helyezte és a terheltet az ellene rágalmazás vétsége [Btk. 179. § (1) bek., (2) bek. b) pontja] miatt emelt vád alól felmentette.

A magánvádló és jogi képviselője által bejelentett fellebbezés alapján eljáró Fővárosi Bíróság a 2010. március 9. napján megtartott tanácsülés alapján meghozott 22.Bf.9236/2009/2. számú végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

A bíróságok által megállapított tényállás szerint a terhelt 2001-ben az M. H. országos napilap tudósítója volt. E minőségében kereste meg őt B. P., aki a K. községben általa felfedezett visszaéléseket kívánta a nyilvánosság elé tárni.

A terhelt a B. P.-től szerzett információ alapján megkereste az ügy kapcsán nyomozást folytató Rendőrkapitányságot, majd 2001. szeptember 7.-én telefonon megkereste a magánvádlót is.

A terhelt az M. H. 2001. szeptember 10.-i számában „Idősek szellemotthona” működött K.-n címmel cikket tett közzé, melynek alcíme a következő volt: „A kiskisgazda polgármester rágalmazásnak tartja, hogy gazdasági visszaélésbe keveredett.”

A cikk kiemelt bevezetője a következőket tartalmazta:

„Újabb vagyoni visszaéléssel kapcsolatos kiskisgazda botrány körvonalazódik, ezúttal a B. megyei K. községben. A néhány héttel ezelőtt kirobbant nem mindennapi ügyben a Legfelsőbb Ügyészség által megküldött dokumentum szerint a szóban forgó település polgármesterét a P.-i és az Sz.-i Ügyészségen kívül a Rendőrkapitányság is vizsgálja. A nyomozás legfőbb tárgya egy olyan idős otthon, amelyre éveken keresztül állami támogatást vettek fel. A baj csak az, hogy ezt az intézményt - amelyben külön szakácsot és üzemorvost is foglalkoztattak - egyelőre nem találja a rendőrség.”

A terhelt a cikk szövegében a magánvádló vonatkozásában az alábbi becsület csorbítására alkalmas tényeket állította, illetőleg híresztelte:

„Nemrég kapta kézhez a Legfelsőbb Ügyészség azt a közérdekű bejelentést, mely szerint a mindössze 144 lakosú K. kiskisgazdapárti polgármestere egy olyan szociális otthonra vett fel állami támogatást (a birtokunkban lévő dokumentumok szerint 1999-ben pl.

majd másfél millió Ft-ot), amely intézmény - a bejelentő szerint - nem is létezett. Ennek ellenére a nem létező otthonban, pl. külön alkalmaztak egy B. J.-né szakácsot és igényt tartottak egy üzemorvos munkájára is. (...) A közelmúltban az ÁNTSZ egyik szakembere telefonon keresztül azzal kereste meg az arra illetékes körzeti orvost, hogy záros határidőn belül ellenőrizze a K. községben működő szociális idős otthon működését (...) Ekkor az orvos meglepetésében csak annyit tudott mondani: tudomásom szerint ilyen otthon K.-n nem működik. (...) A nem mindennapi ügy szárait jelenleg a Rendőrkapitányság próbálja kibogozni. Lapunk érdeklődésére a századosnő megerősítette a nyomozás tényét, ám a felderítés sikerére hivatkozva a további információk közlésétől határozottan elzárkózott."

A terhelt a cikkének utolsó bekezdésében beszámolt arról is, hogy telefonon elérte a magánvádlót, aki érdeklődésére elmondta: neki semmilyen ellene irányuló hatósági vizsgálatról nincs tudomása, az őt hamisan rágalmazókkal pedig nem foglalkozik. Szerinte az M. H.-nak semmi köze nincs ahhoz, hogy milyen létesítmények vannak a falujában.

A bíróság a bizonyítékok értékelése körében megállapította, hogy a terhelt és a magánvádló közötti telefonbeszélgetés ténye bizonyítást nyert.

A bíróság annak tartalmát mérlegeléssel állapította meg. Ehhez kapcsolódóan rögzítette, hogy a megkeresés megfelelt a terhelt szakmájára vonatkozó szabályoknak és a magánvádló elzárkózása vezetett az egyeztetés meghiúsításához.

A bíróság az általa mérlegelt bizonyítékokból arra a következtetésre jutott, hogy a terhelt - amint védekezésében előadta - valóban magától a nyomozó hatóságtól szerzett tudomást nem csupán a nyomozás tényéről, hanem az említett jegyzői tájékoztatásról egyaránt.

A terhelt cikke egyebekben is mindenben megfelelt a magánvádló ellen folyó nyomozás akkori állásának. A Pécsi Városi Bíróság 2.B.2725/2002. számú irataiból arra a következtetésre jutott, hogy nem csupán B. P. bejelentése, a már a cikk megjelenése előtt lefoglalt kisdéri önkormányzati iratok és egyéb hatósági tájékoztatások vezettek a gyanúsításhoz, majd a vádemeléshez, hanem mindazok a tanúvallomások is, amelyek az idősek otthona nem létezését állították.

A Pécsi Városi Bíróságnak a magánvádlóval szemben hozott felmentő ítélete nem a terhelő bizonyítékok cáfolatára, hanem a jogi szabályozás lazaságaira volt visszavezethető.

A jogi minősítés körében kifejtette a bíróság, hogy a terhelt újságíróként a magánvádló becsületének csorbítására objektíve alkalmas tényeket állított, illetőleg híresztelt. A nyomozó hatóság tájékoztatásában bízva tette közzé a cikkét, amelyben ugyanakkor megfelelő teret engedett a magánvádló ügyre vonatkozó álláspontjának is.

A magánvádló polgármesterként közszereplő volt, akire tágabb tűréshatár vonatkozik. A bíróság ezért a terheltet a cselekmény jogellenességének hiánya folytán bűncselekmény hiányában felmentette.

II. A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a magánvádló nyújtott be felülvizsgálati indítványt egyrészről a Be. 375. §-ának (1) bekezdésében meghatározott eljárási szabálysértésre hivatkozással, másrészről pedig a Be. 416. §-a (1) bekezdésének a) pontja alapján.

Az indítvány szerint a másodfokú bíróság megszegte a Be. 360. §-ának (3) bekezdésében foglalt rendelkezést, amikor nem értesítette a magánvádlót arról, hogy fellebbezését tanácsülésen kívánja elbírálni. Ezzel - az Alkotmánybíróság 20/2005. számú határozatában kifejtettekre is figyelemmel - korlátozta a törvényes jogait.

Álláspontja szerint a terhelt akkor mentesült volna a büntetőjogi felelősség alól, ha állításai valónak bizonyulnak (Btk. 182. §). A cikkbeli állítások ellenére azonban ő szociális otthonra nem vett fel támogatást. Az Önkormányzat és a Képviselőtestület döntése alapján állami támogatást igényelt és kapott az idősek klubjára.

Az újságíró terhelt tehát megszegte a Sajtótörvény 11. §-a (1) bekezdésének c) pontjában foglalt rendelkezést, amely szerint „a kapott felvilágosítást, valamint megállapításait kellő körültekintéssel, ellenőrzéssel és a valóságnak megfelelően köteles közlésre előkészíteni, a tényeket, eseményeket a maguk teljességében köteles ismertetni”.

A magánvádló érvelése szerint a cikk hangvételéből is egyértelmű, hogy annak célja a magánvádló lejáratása volt.

A 36/1994. AB határozat 3. pontja szerint rágalmazás vétsége miatt az elkövető büntethetősége akkor áll fenn, ha tudta, hogy közlése lényegét tekintve valótlan vagy azért nem tudott annak valótlanságáról, mert a hivatása vagy foglalkozása alapján reá irányadó szabályok szerint - az adott állítás tárgyára, a közlés eszközére és címzettjére tekintettel - elvárható figyelmet vagy körültekintést elmulasztotta. Ilyen foglalkozási szabályt tartalmaz a Sajtótörvény hivatkozott 11. §-a (1) bekezdésének c) pontja.

A szabad véleménynyilvánítás olyan alkotmányos alapjog, amely csak felelősséggel gyakorolható és a valótlan tények közlésének elkerülése érdekében bizonyos kötelezettségekkel jár a közvélemény alakításában hivatásszerűen részt vevő személyek esetében.

A magánvádló ezért elsődlegesen azt indítványozta, hogy a Legfelsőbb Bíróság a jogerős határozatot helyezze hatályon kívül, és a terhelt perújítási indítványát utasítsa el, másodsorban pedig azt, hogy a másodfokon eljáró Fővárosi Bíróság végzését helyezze hatályon kívül és utasítsa a Fővárosi Bíróságot új másodfokú eljárás lefolytatására.

A terhelt a védője útján észrevételeket tett a felülvizsgálati indítványra.

Előadta, hogy a magánvádló által említett eljárásjogi szabálysértés valóban megtörtént és a védő sem lett értesítve a tanácsulésről, de ez az eljárási szabálysértés a felülvizsgálat keretében nem támadható.

Mivel pedig a megállapított tényállás szerint a terhelt a becsületcsorbításra alkalmas tényállításait, ismereteit a rendőrhatóságtól szerezhette, így az állandó gyakorlat szerint az újságíró büntetőjogilag nem vonható felelősségre, hiszen magatartásából hiányzik a bűnösség és a tényállásszerűség. A védő ezért a felülvizsgálati indítvány elutasítását indítványozta.

A Legfelsőbb Bíróság a Be. 420. §-ának (1) bekezdése és a Be. 424. §-ának (1) bekezdése alapján nyilvános ülést tartott, amelyen a magánvádló a felülvizsgálati indítványát fenntartotta.

Kifejtette, hogy a legkisebb gondossággal is fel lehetett volna tární a valódi helyzetet és nem volt szükség arra, hogy az újságíró terhelt egy köztisztelőben álló és az adott területen közismert személy jogait, jó hírnevét megsértse.

A védő kiemelte, hogy mindezek a magánvádlói érvek már a megismételt elsőfokú eljárásban is elhangzottak. A bíróságok azokat figyelembe vették a döntésük meghozatala során.

Az a körülmény, hogy a másodfokú bíróság nem értesítette az érdekelteket arról, hogy a fellebbezést tanácsulésen bírálja el, inkább sérti a terhelt és a védő, mint a magánvádló érdekeit. Utóbbi ugyanis fellebbezésének érveit az írásbeli beadványában ténylegesen kifejthette, a terhelt és a védő azonban e fellebbezéssel szemben nem tudott védekezni.

A bíróságok azt állapították meg, hogy a terhelt azt írta le az újságcikkben, amit a rendőrségtől megtudhatott. Ezzel azonban bűncselekményt nem követhetett el.

A terhelt érdemben nem nyilatkozott.

III. A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozatot az abban rögzített tényállás alapul vétele mellett egyrészt a felülvizsgálati indítványban megjelölt - a Be. 416. §-a (1) bekezdésének a) pontjában meghatározott - okból, valamint - a Be. 416. §-a (1) bekezdésének c) pontjában írt eljárásjogi felülvizsgálati okok tekintetében - hivatalból [Be. 423. § (4)-(5) bek.] bírálta felül.

Ennek során a felülvizsgálati indítványt részben a törvényben kizártnak, részben alaptalannak, a Legfőbb Ügyészség nyilatkozatát alaposnak találta.

1.

A Legfelsőbb Bíróság a magánvádló felülvizsgálati indítványával egyezően megállapította, hogy a másodfokon eljáró Fővárosi Bíróság megszegte a Be. 360. §-ának (3) bekezdésében foglalt rendelkezést. Eszerint a tanács elnöke a fellebbezőket értesíti a tanácsülés kitűzéséről és arról, hogy fellebbezésüket nyolc napon belül kiegészíthetik, vagy a más által bejelentett fellebbezésre (indítványra vagy nyilatkozatra) észrevételeket tehetnek. A Fővárosi Bíróság nem értesítette sem a fellebbező magánvádlót, sem pedig a fellebbezéssel érintett terheltet arról, hogy tanácsülésen kívánja a fellebbezést elbírálni. Mulasztásával megsértette egyrészt a magánvádlónak azt a jogát, hogy fellebbezését kiegészíthesse, másrészt pedig akadályozta a terheltet a védekezéshez fűződő jogának a gyakorlásában, s ezáltal a Be. 375. §-ának (1) bekezdésében meghatározott - ún. relatív - eljárási szabálysértés megvalósult.

A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, amelyre csak a törvényben tételesen (taxatív) felsorolt feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező (ún. abszolút) eljárási szabálysértésekre hivatkozással lehet helye. A magánvádló nem ilyen, a felülvizsgálatot megalapozó eljárási szabálysértésre hivatkozott, ezért függetlenül attól, hogy az általa megjelölt eljárási szabálysértés egyébként valóban megvalósult - mert a Fővárosi Bíróság a felek törvényes jogainak biztosítására szolgáló (garanciális jellegű) jogszabályi kötelezettségét megszegte, e törvénysértés következményeinek a levonását a jogerő fenntartásához fűződő érdek már meggátolja.

A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati eljárás során hivatalból is vizsgálta, hogy nem valósult-e meg egyéb, a felülvizsgálatot megalapozó eljárási szabálysértés, ilyet azonban nem észlelt.

2.

A magánvádló felülvizsgálati indítványa szerint a terhelt felmentésére a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével került sor, mert egyrésztől akkor mentesülhetett volna a büntetőjogi felelősség alól, ha állításai a valóság bizonyításának eredményeként valónak bizonyulnak (Btk. 182. §), másrésztől pedig a terhelt megszegte a Sajtótörvény 11. §-a (1) bekezdésének c) pontjában foglalt rendelkezést, s ennél fogva a kétségtelenül valótlan tartalmú tényállításaira figyelemmel - a 36/1994. AB határozat 3. pontja alapján - büntetőjogi felelősséggel tartozik.

A Legfelsőbb Bíróság e körben sem találta alaposnak a felülvizsgálati indítványt.

A Be. 423. §-a (1) bekezdésének értelmében, a felülvizsgálati eljárásban, a jogerős határozatban megállapított tényállás az irányadó. E tekintetben az ítéleti tényálláshoz tartozóként kell figyelembe venni az ítélet indokolásának bármely részében rögzített ténymegállapítást is, amely az elbírált bűncselekmény büntetőjogi megítélése körébe esik.

A szabad véleménynyilvánítás olyan alkotmányos alapjog, amely csak felelősséggel gyakorolható. Ez a valótlan tények közlésének elkerülése érdekében bizonyos kötelezettségeket ró a közvélemény alakításában hivatásszerűen részt vevő személyekre.

Az Alkotmánybíróság hivatkozott határozatának indokolásában kifejtette (III./2. pont alatt), hogy a véleménynyilvánítás szabadsága nem terjed ki a becsületsértésre alkalmas valótlan tények közlésére akkor, ha a nyilatkozó személy kifejezetten tudatában van a közlés valótlanságának (tudatosan hamis közlés) vagy foglalkozása, hivatása gyakorlásának szabályai szerint elvárható tőle a tények valóságtartalmának vizsgálata, de a véleménynyilvánítási alapjog felelős gyakorlásából adódó gondosságot elmulasztotta. A véleménynyilvánítás szabadsága csak a bírálat, jellemzés, nézet és kritika szabadságát foglalja magában, de az alkotmányos védelem nem vonatkozhat a tények meghamisítására.

A Legfelsőbb Bíróság arra a meggyőződésre jutott, hogy a perújítás folytán megismételt eljárás eredményeként az eljárt bíróságok mindezt figyelembe vették.

A társadalom tagjainak alapvető igénye van az időszerű tájékoztatásra. Az időszerű tájékoztatás azonban gyakran a hiányos és nem kellően igazolt tények közlésének fokozott veszélyével jár, ezért ilyen esetben a sajtó képviselőitől legfeljebb azt lehet megkövetelni, hogy a szakma szabályainak a megtartásával és kellő gondossággal járjanak el.

A terhelt eljárása e követelményeknek megfelelt. A Legfelsőbb Bíróság egyetértett az elsőfokú bíróságnak azzal a megállapításával, hogy objektíve téves álláspontja nem felróható mulasztásából ered, mert cikkének tartalmát a nyomozás ténye és akkori állása alátámasztotta. Az írás tartalmából nem lehet arra következtetni, hogy terhelt a való tényeket szándékosan elferdítette volna. Több forrásból nyerte információit. A magánvádlót is elérte telefonon és a magánvádlónak a „ügy” érdemére vonatkozó nyilatkozatát cikkének címében, a főcím felett/előtt kiemelte. A cikknek az utóbb részben valótlannak minősült tartalmát, a cikk megjelentetését követően, a nyomozás lezárulta után az ügyészi vádemelés is megerősítette. A jelen felülvizsgálat alapját képező ügyben eljáró bíróságok pedig úgy foglaltak állást, hogy a magánvádló felmentésére valójában nem a vádiratban a terhelt terhére rótt tények megállapításának hiányára visszavezethető okból, hanem a jogi szabályozás lazasága folytán került sor.

Mivel a terhelt az újságíró szakma szabályai szerinti gondossággal járt el, mindezekből a körülményekből az eljáró bíróságok helyesen jutottak arra a következtetésre, hogy a becsület csorbítására alkalmas valótlán tények állítása, illetve híresztelése - a következetes ítélkezési gyakorlattal egyezően - nem tekinthető büntetőjog-ellenesnek. A terhelt cselekménye nem veszélyes a társadalomra, nem valósít meg bűncselekményt, ezért a terhelt felmentésére a büntető anyagi jog szabályainak a megsértése nélkül került sor.

A Legfelsőbb Bíróság mindezek alapján a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, s a megtámadott határozatot - a Be. 426. §-a alapján - a hatályában fenntartotta.

A Legfelsőbb Bíróság határozata elleni fellebbezést a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, a felülvizsgálatot pedig a 416. §-a (4) bekezdésének a b) pontja zárja ki.

A Be. 418. §-ának (3) bekezdése szerint minden jogosult csak egy ízben nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a 416. § (1) bekezdésének e) vagy g) pontján alapul. A Be. 421. §-ának (3) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy az ugyanazon jogosult által ismételten előterjesztett, illetőleg a korábbival, azonos tartalommal ismételten előterjesztett indítvány elutasítására vonatkozó határozat hozatalát a Legfelsőbb Bíróság mellőzheti.

Budapest, 2011. február 24.

*Dr. Schäfer Annamária s.k. a tanács elnöke, Dr. Molnár Gábor Miklós
s.k. előadó bíró, Dr. Kiss Sándor s.k. bíró*

A kiadmány hitelével:

*tisztviselő
Bné*